

Repàs dels continguts geogràfics estudiats

GEOGRAFIA POLÍTICA

Mapa polític del món

Un mapamundi (del llatí *mappa mundi*,) és una representació cartogràfica (mapa) de tota la superfície de la Terra.

Depenent de la seva forma, un mapamundi pot ser un globus terraqui, que reproduïx a escala la forma pràcticament esfèrica del geoide, o un planisferi terrestre, que reproduïx a escala el resultat teòric d'algun tipus de projecció geogràfica de l'esfera terrestre en un pla.

* recordeu que cal dir davant d'un mapa que estem veient un mapa planisferi.

Aquest és el mapa denominat **Mercator-projection**

Aquest mapa omet la part inferior (antàrtida) de manera que l'equador passa per 2/3 del mapa, no pel mig.

De moment la justificació per a tal engany és que no es pot representar una esfera en un pla mantenint les proporcions, o almenys això ens havien dit.

És casualitat que el mapa exageri la mida dels països del nord i redueixi als del sud?

Els mapes amb aquesta projecció es van utilitzar en l'època colonial amb gran èxit. Europa era la potència dominant de l'època, i per als que viatjaven cap al nou món per les zones equatorials, no tenia gran importància la deformació que posseïen. Així doncs, va ser creat per disminuir la importància del "Nou Món" i fer més gran la importància d'Europa, que es convertiria en el gran colonitzador d'Amèrica, Àfrica i Àsia. En veure Europa gran i poderosa, ubicada al centre de la Terra, era factible pensar que gaudia d'aquest privilegi per algun mandat diví, fins al segle XVII la Terra era el centre de l'Univers. Cinc segles després insistir en mostrar el món amb aquesta desproporció és inútil.

Quin és la mida d'Àfrica comparat amb Amèrica del Nord?

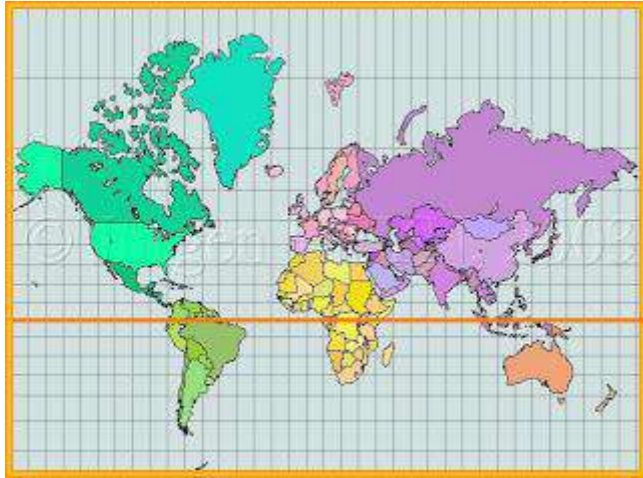
Àfrica: 30.221.532 km²

Amèrica del Nord: 24.315.410 km²

Es pot veure que clarament és més gran Àfrica, però en els mapes no es representa així.

De la mateixa manera, Europa és, al mapa, més extensa que Amèrica llatina, encara que en realitat Amèrica llatina duplica la superfície d'Europa.

L'Índia sembla més petita que Escandinàvia, encara que és tres vegades més gran.

La **projecció de Peters** reflexa correctament les àrees dels països, per la qual cosa és una projecció equiareal.

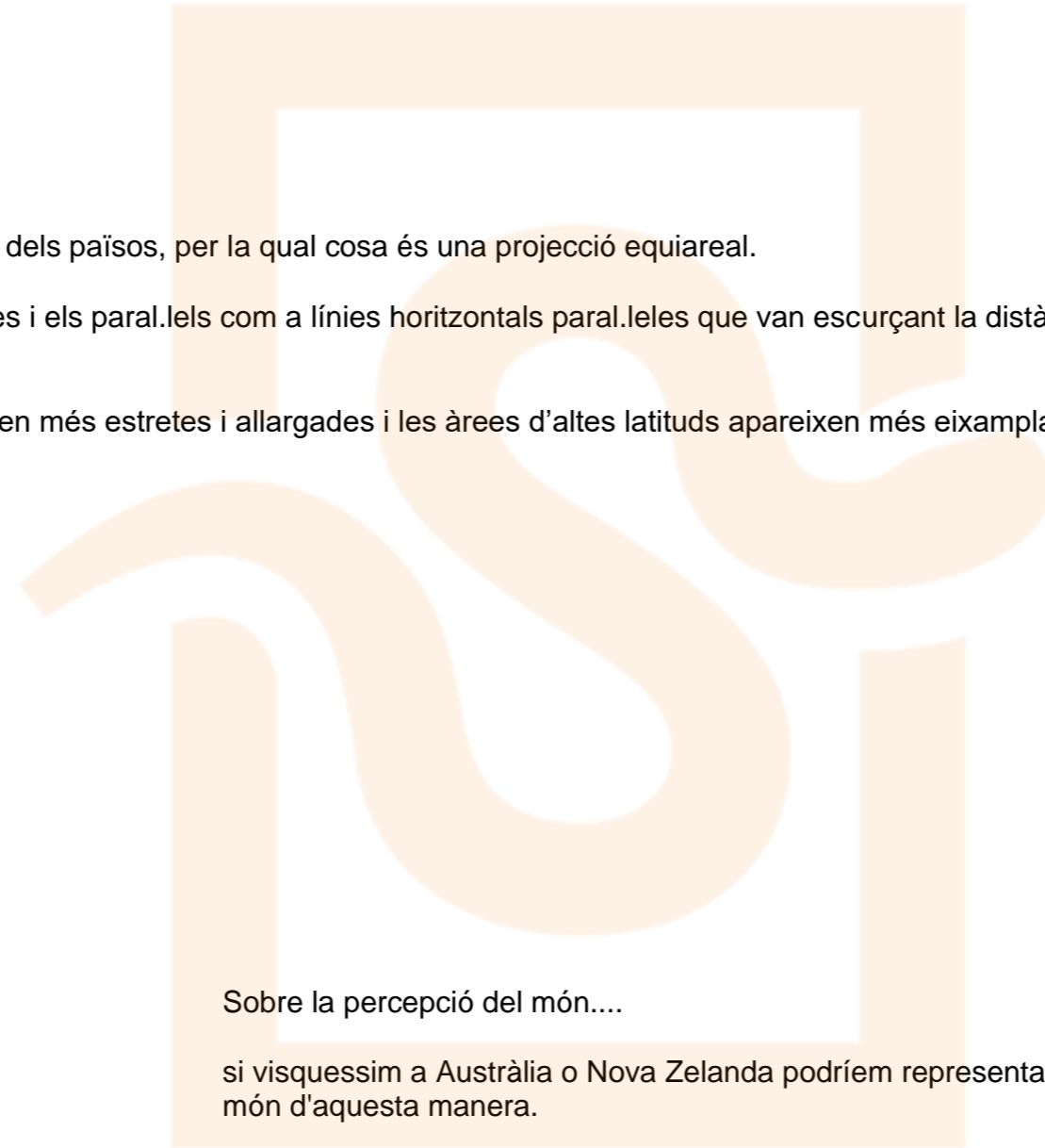
Els meridians apareixen com a línies verticals paral·leles i els paral·lels com a línies horitzontals paral·leles que van escurçant la distància entre elles cap als pols.

Les formes de les àrees tropicals i subtropicals apareixen més estretes i allargades i les àrees d'altres latituds apareixen més aixamplades i més xafades que

en altres projeccions més habituals.

En el següent mapa, veiem el model **Hobo-Dyer**, que exposa els països amb una proporció ajustada segons la superfície real:

Sobre la percepció del món....

si visquessim a Austràlia o Nova Zelanda podríem representar el món d'aquesta manera.

De fet no ens hem d'estranyar perquè seguim els criteris europeus i fem servir la projecció Hobo_Dyer que es basa en els principis d'equitat territorial de Peters_Gall i prioritant la seva pròpia latitud.

Fixeu-vos:

The Hobo-Dyer Equal Area projection (above) shows each country's area at true proportion. This makes it fair to all countries. Other ways of seeing the world include:
 (1) Buckminster Fuller's Dymaxion Map,
 (2) the Eckert II projection,
 (3) Leonardo da Vinci's mappamundi, and
 (4) a population carogram.
 For more information on these images visit www.odt.org/hdp

ODT, Inc.
 1-800-736-1293
www.odt.org
 ISBN: 0-91-07020-1

Llistat de països i capitals per continents

Repassa els noms dels països i a continuació recorda la localització de tots aquells que hem anat diem al llarg del curs.

Cal situar-los al seu continents i procureu recordar visualment el seu lloc.

EUROPA-PAÏSOS I CAPITALS	ÀSIA-PAÏSOS I CAPITALS	ÀFRICA-PAÏSOS I CAPITALS	AMÈRICA-PAÏSOS I CAPITALS	OCEANIA-PAÏSOS
	Afganistan Kabul	Algèria Alger	Canadà Ottawa	Austràlia Canberra
Albània Tirana	Aràbia Saudí AlRiyad	Angola Luanda	EEUU Washington DC	Fidji Suva
Alemanya Berlín	Bangla Desh Dacca	Benín Porto Novo	Mèxic C. de Mèxic	E. F. Micronèsia Palikir
Àustria Viena	Cambodja Phnum Pehn	Botswana Gaborone	Bahames Nassau	N. Zelanda Wellington
Bèlgica Brussel·les	Corea N Pyongyang	Burundi Bujumbura	Costa Rica San José	

Bielorússia Minsk	Corea S Seül	Camerun Youndé	Cuba l'Havana	PapuaN.
Bòsnia i H. Sarajevo	Filipines Manila	Congo Brazzaville	R. Dominicana Sto. Domingo	Guinea Port Moresby
Bulgària Sofia	Geòrgia Tbilisi	Costa d'Ivori Yamoussoukro	El Salvador S. Salvador	Samoa Apia
Croàcia Zagreb	Índia Nova Delhi	Djibouti Djibouti	Guatemala Guatemala	
Dinamarca Copenhagen	Indonèsia Jakarta	Rep. D. Congo Kinshasa	Haití PortauPrince	
Eslovàquia Bratislava	Iran Teheran	Egipte El Caire	Hondures Tegucigalpa	
Eslovènia Ljubljana	Iraq Bagdad	Etiòpia Addis Abeba	Jamaica Kingston	
Estònia Tallinn	Israel Jerusal/T.Aviv	Gabón Libreville	Nicaragua Managua	
Finlàndia Helsinki	Japó Tòquio	Gàmbia Banjul	Panamà Panamà	
Grècia Atenes	Jordània Amman	Ghana Accra	Argentina Buenos Aires	
Hongria Budapest	Kuwait AlKuwait	Guinea Conakry	Bolívia Sucre/La Paz	
Irlanda Dublin	Laos Vientiane	GuineaBissau	Brasil Brasília	
Islàndia Reykjavik	Líban Beirut	Bissau	Colòmbia Bogotà	
Letònia Riga	Malàisia Kuala Lumpur	Guinea Eq. Malabo	Equador Quito	
Liechtenstein Vaduz	Iraq Bagdad	Kenya Nairobi	Guyana Georgetown	
Lituània Vilnius	Israel Jerusal/T.Aviv	Libèria Monròvia	Paraguai Asunción	
Luxemburg Luxemburg	Japó Tòquio	Líbia Trípoli	Perú Lima	
Macedònia Skopje	Jordània Amman	Madagascar Antananarivo	Surinam Paramaribo	
Malta Valletta	Kazakhstann Astana	Mali Bamako	Trinitat/Tobago Puerto España	
Moldàvia Chisinau	Kirguizistan Biskek	Marroc Rabat	Uruguai Montevideo	
Montenegro Podgorica	Kuwait AlKuwait	Moçambic Maputo	Veneçuela Caracas	
Noruega Oslo	Laos Vientiane	Níger Niamey	Xile Santiago	
P. Baixos Amster/L'Haia	Líban Beirut			

Polònia Varsòvia	Malàisia Kuala Lumpur	Nigèria Abuja
Regne Unit Londres	Maldives Male	R.Centrafricana Bangui
Romania Bucarest	Mongòlia Ulan Bator	Rwanda Kigali
Rússia Moscou	Myanmar Rangun	Sierra Leone Freetown
Sèrbia Belgrad	Nepal Kathmandu	Senegal Dakar
Suècia Estocolm	Oman Masqat	Somàlia Mogadiscio
Suïssa Berna	Pakistan Islamabad	SudÀfrica
Turquia Ankara	Singapur Singapur	C.Cap/Pretòria
Rep. Txeca Praga	Síria Damasc	Sudan Khartum
Ucraïna Kiev	Sri Lanka Colombo	Swazilàndia Mbabane
	Tailàndia Bangkok	Tanzània Dodoma
	Taiwan Taipei	Togo Lomé
	UEA (E. Àrabs) Abu Dhabi	Tunísia Tunis
	Vietnam Hanoi	Txad N'djamena
	Xina Beijing (Pequín)	Uganda Kampala
	Xipre Nicòsia	Zàmbia Lusaka
		Zimbabwe Harare

Repasats els tipus de mapes planisferis i reconegut un mapa-planisferi polític **Mapa polític del món** (polític sempre que reculli països, ciutats, municipis, comarques comunitats autònomes...espais que ha creat l'home i no la natura)

GEOGRAFIA FÍSICA

ara ens toca treballar els mapes físics.

Material de treball

• Per millorar l'assoliment dels objectius es recomana la pràctica de les activitats interactives sobre Geografia del món que es poden trobar en: https://es.educaplay.com/es/recursoseducativos/790551/el_relleu_del_mon.htm

Aquestes activitats fan, de forma automàtica, el recompte dels encerts i errors, aspecte que facilita l'autoavaluació dels aprenentatges.

• Es pot consultar el següent atlas virtual: <http://www.aularagon.org/files/espa/atlas/Indicerelieverios.htm>

Des d'aquesta mateixa pàgina es poden aconseguir els mapes muts de relleu i hidrografia de tots els continents i d'Espanya.

• Es facilita aquest enllaç per accedir directament a mapes muts en color i blanc i negre de tots els continents: <http://www.aularagon.org/files/espa/atlas/mapasmudosindex.htm>

REPÀS DELS TERMES GEOGRÀFICS

Us ajudaran a repassar i a fer memòria dels continguts que heu après a l'aula.

Els noms dels termes i a continuació les definicions

1. GENERALS

Centralisme polític-administratiu
Comunitat Autònoma
Coordenades geogràfiques
Desequilibris territorials
Determinisme geogràfic
Equador
Escala cartogràfica
Estat de les autonomies
Geografia física
Geografia Humana
Isolínia
Latitud
Longitud
Mapa topogràfic
Portolà
Província

2. RELLEU

Depressió
Ibèria argilosa
Ibèria calcària
Ibèria silícica
Meseta
Modelat càrstic
Modelat glacial
Modelat litoral
Relleu volcànic
Orogènia alpina
Orogènia herciniana
Plana litoral

3. CLIMA I AIGÜES

Albufera
Aqüífer
Aridesa
Cabal relatiu
Clima de muntanya
Clima mediterrani
Clima oceànic
Clima subtropical
Clima urbà
Continentalitat climàtica
Desertització
Endorreisme
Exorreisme
Sequera
Estiatge
Torrent
Recursos hídrics
Règim fluvial pluvial
Règim fluvial nival
Règim fluvial pluvionival
Revinguda
Salinització d'aqüífers
Transvasament entre conques
Vessant hidrogràfica

4. VEGETACIÓ I MEDI AMBIENT

VEGETACIÓ MEDI AMBIENT (20)
Delicte ecològic
Desastre natural
Desforestació
Ecosistema
Endemisme
Garriga
Màquia
Parc natural
Àrea natural d'especial interès, ANEI
Pis o estatge de vegetació
Pluja àcida
Prats d'alta muntanya
Vegetació euro-siberiana
Vegetació macaronèsica
Vegetació mediterrània
Vegetació xeròfila
Depuració d'aigües
Reciclatge
Espai natural protegit
Reserva de la biosfera

5. ACTIVITATS ECONÒMIQUES

Economia submergida
Població activa
Població ocupada
Privatització
Sector primari
Sector privat
Sector públic
Sector secundari
Sector terciari
Taxa d'atur
Taxa d'ocupació
Treball a temps parcial
Creixement sostenible
Recurs renovable
Recurs no renovable

6. AGRICULTURA, RAMADERIA I PESCA

Agricultura alternativa (ecològica o biològica)
Agricultura de regadiu
Agricultura de secà
Agroturisme
Aigües jurisdiccionals
Parceria
Aqüicultura
Caladors
Conreus transgènics
Indústria agroalimentària
Monocultiu
Pesca litoral
Piscifactoria
Policultiu
Política Agrària Comunitària, PAC
Ramaderia intensiva
Ramaderia extensiva
Repoblació forestal
Transhumància

7. INDÚSTRIA

Energies alternatives
Parc tecnològic
Deslocalització industrial
Reindustrialització
Indústria puntera
Indústria madura

8. SECTOR TERCIARI

Balança de pagaments
Balança comercial
Balearització
Cadena hotelera
Estacionalitat turística
Àrea d'influència
Ocupació extrahotelera
Overbooking
Producte interior brut, PIB
Renda per càpita
Residus urbans
Tour operador
Transports discrecionals
Transports regulars
Turisme alternatiu
Turisme de masses

9.- POBLACIÓ

Cens
Cicle demogràfic antic
Cicle demogràfic modern
Creixement real de la població
Emigració intercontinental
Migració pendular
Mortalitat infantil
Moviment migratori de retorn
Padró
Població concentrada
Població disseminada
Taxa de fecunditat
Taxa de feminitat
Taxa de masculinitat
Taxa d'envelliment

10.- URBANA/ORDENACIÓ DEL TERRITORI

Àrea metropolitana
Barraquisme
Directrius d'ordenació territorial
Eixample
Centre històric
Conurbació
Districte central de negocis, CBD
Nuclis dormitori
Perifèria urbana
Rururbanització
Planejament urbanístic
Polígon residencial
Trama urbana
Polígon industrial
Polígon de serveis
Xarxa radia

11. EUROPA

Consell d'Europa
Fons de cohesió
Tractats de Roma
Unió Europea
Unió monetària ambiental.

Espanya ha sigut el principal estat beneficiari.

1. GENERALS

CENTRALISME POLÍTIC/ADMINISTRATIU Sistema en el qual l'acció política i administrativa està concentrada en mans d'un govern únic i central que absorbeix les funcions pròpies dels organismes locals.

El franquisme fou un exemple clar de centralisme, el qual va ser substituït a la Constitució de 1978 per un sistema descentralitzat, l'Estat de les autonomies.

COMUNITAT AUTÒNOMA Ens territorial, dotat d'autonomia política, en què s'organitzen les regions i nacionalitats de l'Estat espanyol per a l'exercici del dret d'autogovern reconegut per la Constitució de 1978.

Actualment hi ha 17 Comunitats Autònomes amb un Estatut, parlament i govern autònom propi, tot i que els seus nivells d'autogovern són diferents, segons les competències assumides.

COMUNITAT AUTÒNOMA HISTÒRICA (*) Comunitat autònoma de l'Estat espanyol que tingué aprovat o plebiscitat afirmativament l'Estatut d'Autonomia durant la II República, per la qual cosa accediren a l'autonomia per la via de l'article 151 de la Constitució. Són Catalunya, Euskadi i Galícia.

COORDENADES GEOGRÀFIQUES Mesura de la longitud i latitud d'un indret de la Terra. Amb les coordenades podem situar qualsevol punt de la superfície terrestre tenint present els paral·lels i meridians que la travessen.

DESEQUILIBRIS REGIONALS O TERRITORIALS Situació en la qual les magnituds econòmiques de les diferents regions no s'han compensat mutuament i hi ha una tendència a la variació.

A Espanya, les regions que la formen presenten diferències en quan a producció i renda, capacitat de decisió, comportament demogràfic i nivell social.

DETERMINISME GEOGRÀFIC Corrent de pensament que suposa que la llibertat de l'home està dirigida en grau de major a menor necessitat pels factors del medi físic, que exerceixen una influència directa en la constitució física i moral de l'home individual o social. El principal exponent d'aquest corrent de pensament fou el geògraf alemany F. Ratzel.

EQUADOR Línia imaginària que divideix la superfície del planeta Terra en dos hemisferis o parts iguals. És el paral·lel de latitud 0, equidistant dels pols, amb una longitud de 40.068,66 km.

ESCALA CARTOGRÀFICA Proporció entre l'escala mesurada en el mapa i la seva dimensió a la realitat. Pot expressar-se de manera gràfica (línia dividida en segments) o numèrica (fracció).

ESTAT DE LES AUTONOMIES Estat organitzat en comunitats autònomes, tal com està constituït l'espanyol des de 1978 (17 comunitats autònomes, més les ciutats autònomes de Ceuta i Melilla).

FONS DE COMPENSACIÓ TERRITORIAL (*) Instrument de la política regional espanyola per a finançar inversions públiques i transferències de capital a comunitats autònomes endarrerides per a combatre els desequilibris regionals i dur a la pràctica el principi de solidaritat interterritorial establert en la Constitució de 1978.

GEOGRAFIA FÍSICA Part de la geografia general que analitza els fets que configuren els paisatges terrestres en els seus aspectes inorgànics i orgànics, marginant els referents a l'activitat humana a excepció dels alteradors dels primers. Es divideix bàsicament en: geomorfologia, climatologia, hidrogeografia, biogeografia i cartografia.

GEOGRAFIA HUMANA Part de la geografia que estudia la diferenciació del paisatge cultural, així com les relacions entre l'home i el medi (geografia cultural, econòmica, social, de la població, rural, urbana...)

LATITUD Distància entre un punt qualsevol de la Terra i l'Equador mesurada en graus. Pot ésser 90 graus nord o sud.

LONGITUD Distància entre un punt qualsevol de la Terra i el meridià de Greenwich (meridià 0). Pot ésser 180 graus est o oest.

MAPA TOPOGRÀFIC Representació precisa de la localització, forma, classe i dimensions dels accidents de la superfície terrestre, així dels objectes que se situen de forma permanent sobre la mateixa.

Es consideren topogràfics els que tenen una escala compresa entre 1/10000 i 1/1000000. Les més normals a Espanya són la 1/25000 i la 1/50000.

PROVÍNCIA Unitat territorial artificial creada per a facilitar l'administració de l'estat. És un ens local amb jurisdicció sobre una comunitat de municipis. L'actual divisió provincial espanyola té el seu origen en la de Javier de Burgos (1833). El seu òrgan de govern és la diputació.

TRÒPIC (*) Cadascun dels dos paral·lels situats a 23 graus i 32 minuts de latitud N i S, anomenats respectivament de Càncer i de Capricorn, que assenyalen el límit entre la zona càlida i la zona temperada de cada hemisferi.

2.RELLEU

DEPRESSIÓ Concavitats o zones baixes de la superfície terrestre envoltades de relleus més elevats o serralades. Amb els temps s'han anat omplint de sediments.

Les dues més importants a la península Ibèrica són la de l'Ebre i la del Guadalquivir.

IBÈRIA ARGILOSA Regions de la Península Ibèrica on predominen els materials argilosos. Són materials sedimentaris poc resistents dipositats a finals del Terciari i durant el Quaternari. Aquests es troben sobretot a les depressions interiors i litorals de la península.

IBÈRIA CALCÀRIA Regions de la Península Ibèrica on predominen els materials calcaris d'origen sedimentari, originats sobretot a l'era secundària i plegats durant la terciària. Aquest es troben sobretot a l'est de la península, dibuixant una forma de "Z" invertida.

IBÈRIA SILÍCICA Regions de la Península Ibèrica on predominen els materials silícis integrats per roques de l'era precambriana i primària. Aquests es troben sobretot a l'oest peninsular, i la roca predominant és el granit.

MESETA Superfície plana o lleugerament inclinada cap a una determinada direcció i situada en una certa altitud sobre el nivell del mar. En el cas de la P. Ibèrica, la Meseta és un dels principals accidents geogràfics perquè ocupa tota la zona central i n'ordena el relleu. Té una altitud mitjana de més de 600 metres i està lleugerament inclinada cap a l'oest, el que determina que les seves conques hidrogràfiques vessin a l'Oceà Atlàntic.

MODELAT CÀRSTIC Modelat provocat per l'acció disolvent de les aigües sobre el carbonat calcic de les roques calcàries. Dóna com a resultat formes com els barrancs, les gorges, els poljés, els avencs, etc., i sol donar lloc a una ampla xarxa de drenatge subterrani. És típic de la Ibèria calcària i del migjorn menorquí. **MODELAT GLACIAL** Modelat ocasionat per l'acció erosiva dels glaciars pel

moviment de les geleres. Sols es localitza a les zones d'alta muntanya, on hi ha hagut glaciars quaternaris (Serralada Cantàbrica, Pirineus...).

MODELAT O RELLEU VOLCÀNIC Tipus de modelat format per les emissions de lava d'erupcions volcàniques. A Espanya és molt important el cas de Canàries. A la Península es redueix a alguns punts molt localitzats (La Garrotxa, Cofrentes, Cabo de Gata...).

OROGÈNIA ALPINA Moviment de formació de muntanyes que tingué lloc durant el Terciari i és responsable de les serralades més joves i vigoroses del planeta (Himalaya, Alps...). A la P. Ibèrica formà l'aixecament de les principals serralades exteriors, i en algunes zones la fractura i rejuveniment d'els antics massissos paleozoics.

OROGÈNIA HERCINIANA Moviment de formació de muntanyes que tingué lloc a finals del Paleozoic (carbonífer) i és responsable de les serralades més velles d'Europa. A la península sorgí el Massís Hespèric i els d'Aquitània, Catalanobalear, de l'Ebre i Bètic-rifeny.

MODELAT LITORAL Tipus de modelat format per l'acció erosiva d'onades, mareas i corrents marines sobre la zona de contacte entre la mar i el continent.

Es modelen formes com els penyassegats, ries, cordons litorals, albuferes, deltes, etc.

PLANES LITORALS Àrea amb altituds inferiors a 200 metres situades al litoral de la Península Ibèrica.

3. CLIMA I AIGÜES

ALBUFERA Llacuna litoral d'aigües salobreses, separada del mar per un cordó d'arena més o menys extens en el qual existeixen una o

més boques (goles) que comuniquen amb el mar (Albufera de València, d'es Grau, d'Alcúdia...).

AIGUAMOLL (*) Indret litoral pantanós, propi de les costes baixes, normalment inundat a causa de l'aigua de pluja, d'un corrent fluvial o per corrents soterranis.

Exemple: Aiguamolls de l'Empordà.

AQUÍFER Bossa i corrent d'aigua subterrània que es forma quan les aigües de precipitació s'infiltra, troben un estrat impermeable i s'acumulen damunt d'ell.

En determinades regions, com Menorca, són les principals fonts de suministrament d'aigua per al consum, i molts cops pateixen el problema de la sobreexplotació i la salinització.

ARIDESA Absència o molt escassa presència d'aigua o d'humitat a l'aire i al sòl. Es defineix per la relació de la manca d'humitat respecte de les necessitats de la

vegetació i dels conreus, així com del règim tèrmic. A Espanya, els índexs màxims d'aridesa es donen al sud-est de la península i a Canàries.

CABAL RELATIU Índex de la quantitat d'aigua que porta un curs d'aigua (riu, torrent...) que s'obté posant en relació el cabal mitjà anual (en litres/segon),

amb els km² de la conca. Els rius amb major cabal relatiu són els de la vessant cantàbrica, amb conques petites que reben abundants pluges.

CLIMA DE MUNTANYA Tipus específic de clima creat per les condicions que introdueixen els grans relleus en els elements climàtics dels diversos climes zonals.

Es caracteritza per temperatures baixes i precipitacions elevades, de neu durant bona part de l'any.

CLIMA MEDITERRANI Tipus de clima caracteritzat per l'acusada sequedat estival, precipitacions irregulars i escasses concentrades principalment en la tardor,

temperatures altes durant l'estiu i suaus durant l'hivern. S'hi poden distingir diverses variants, com el costaner o pur, suavitzat, continentalitzat, etc.

CLIMA OCEÀNIC Tipus de clima suau, amb abundants precipitacions, absència d'estació seca i temperatures suaus i regulars. A la Península Ibèrica abasta tota

la franja septentrional, des de Galícia als Pirineus.

CLIMA URBÀ Tipus específic de clima creat per les condicions que introdueixen els grans nuclis urbans en els elements climàtics dels diversos climes zonals i

que es caracteritza per un increment significatiu de la temperatura respecte de l'espai circumdant (illa urbana de calor).

CLIMA SUBTROPICAL Tipus de clima de les zones temperades properes als Tròpics. És un clima de transició entre els càlids i els temperats i es caracteritza

per la temperatura mitjana relativament elevada i la manca d'una estació freda. Un exemple clar és el clima canari, que està molt modificat per l'altura i per la presència d'una corrent marina freda.

CONTINENTALITAT CLIMÀTICA Efecte de les masses continentals consistent en la disminució de les precipitacions i alteracions de les temperatures amb una

acusada amplitud tèrmica, a causa de l'absència de l'acció moderadora del mar. A la península Ibèrica els efectes de la continentalitat es noten a l'interior i estan més

acusades per la presència de la Meseta i de serralades properes al litoral, que frenen els efectes de l'aire marítim.

DESERTITZACIÓ Degradació dels elements climàtics i ambientals en general cap als específics del desert. En l'actualitat està en estreta relació amb l'erosió del sòl a

causa de la desforestació, l'abús de pastures o la sobreexplotació agrícola.

ENDORREÏSME Zones sense drenatge al mar (valls tancades dels Pirineus, zones de la Depressió de l'Ebre...).

EXORREÏSME Caràcter de les regions que tenen drenatge normal, és a dir, la xarxa hidrogràfica que es dirigeix cap al nivell de base general, representat pels mars i pels oceans.

ESTIATGE A causa de la sequera estacional, és el moment en què més disminueix el cabal d'un riu. En les zones de clima mediterrani l'estiatge és molt acusat.

RAMBLA/TORRENTS Curs d'aigua de cabal sobtat, irregular i impetuós a causa del fort pendent i de les pluges torrencials. És molt típic dels països mediterranis, sobretot

en determinades èpoques de l'any. Tenen una gran força erosiva i és necessària la seva canalització per evitar inundacions.

RECURSOS HÍDRICS Conjunt d'aigües, superficials o subterrànies, potencialment utilitzables per a l'activitat humana.

RÈGIMS FLUVIALS (PLUVIAL, NIVAL I PLUVIONIVAL) Conjunt de valors a través dels quals s'expressa quina és la forma habitual de fluència d'un riu al llarg de l'any:

pluvial (pluja), nival (neu), pluvionival (principalment pluja i secundàriament neu). Caldria posar exemples i localitzacions.

REVIINGUDA Aportació ràpida i violenta d'aigua en una vall fluvial (riu o torrent) per sobre dels valors habituals.

SALINITZACIÓ D'AQUÍFERS Procés d'acumulació de sals als aquífers que pot esdevenir per intrusió marina (a la costa) o per sobreexplotació de l'aquífer

(que representa una major concentració de sal en una menor bossa d'aigua). **SEQUERA** Període prolongat de temps que transcorre sense precipitacions apreciables.

TRANSVASSAMENT ENTRE CONQUES Aportació d'aigua d'una conca hidrogràfica a una altra mitjançant un canal o una altra obra d'enginyeria hidràulica. Exemple: Tajo-Segura.

4.VEGETACIÓ I MEDI AMBIENT

DELICTE ECOLÒGIC Delicte derivat d'una acció perniciosa contra el medi ambient (contaminació d'un riu, etc.) i com a tal perseguible penalment.

DESASTRE NATURAL Esdeveniment concentrat en l'espai i en el temps, pel qual una comunitat humana pateix danys severos i incorre en pèrdues de tal magnitud que l'estructura social es trenca.

DESFORESTACIÓ Acció de suprimir els boscos o masses forestals per implantar-hi explotacions agrícoles, ramaderes, industrials, turístiques, etc.

ECOSISTEMA Unitat funcional constituïda per un biòtop i els organismes que hi habiten. És el resultat de la interacció dels caràcters del sòl, el clima, la vegetació, la fauna, etc.

ENDEMISME Espècie (vegetal o animal) que viu exclusivament en una àrea determinada. Es troben adaptades a un entorn natural molt determinat. Els ambients més propensos als endemismes són les illes i els entorns d'alta muntanya.

ESPAI NATURAL PROTEGIT Espai natural que, pels seus elevats valors ecològics i ambientals, ha estat protegit mitjançant una acció legislativa o administrativa.

Hi ha diverses figures i nivells de protecció a l'Estat espanyol.

GARRIGA Comunitat de matoll típic de l'àrea mediterrània, poc densa i oberta, composta per plantes perennifòl·lies i anuals. Generalment és producte de la degradació de la màquia. Hi trobem espècies com el bruc, l'argelaga, el tem, el romaní, etc.

MÀQUIA Formació arbustiva mediterrània, densa i alta (supera sovint els dos metres). Està integrat per plantes perennifòl·lies i escleròfil·les. Generalment és producte de la degradació del bosc mediterrani. Hi trobem espècies com l'arboçer, el llentiscle, l'ullastre, el garrover, etc.

PARC NATURAL Àrea, generalment extensa, on hom protegeix d'una manera estricta la seva flora i la seva fauna. Actualment són competència de les comunitats autònomes. Exemples Balears: Albufera d'es Grau, Albufera d'Alcúdia, Cala Mondragó, Sa Dragonera.

ANEI Figura legal de protecció d'una zona amb una especificitat mediambiental que s'ha de preservar. Així la zona queda protegida de l'especulació del sòl, perill fonamental a les Illes Balears. Un ANEI seria, per exemple, els de La Vall-Algaiarens a Ciutadella.

PENÍNSULA IBÈRICA BRUNA (MARRON) (*) Àrea de la P. Ibèrica amb precipitacions inferiors als 800 mm. anuals i notable sequera estival. Inclou la major part de la P. Ibèrica (tota excepte la del punt anterior).

PENÍNSULA IBÈRICA VERDA (*) Àrea de la P. Ibèrica amb precipitacions per sobre de 800 mm. anuals que inclou des dels Pirineus fins la costa gallega occidental, així com els principals sistemes muntanyosos.

PIS O ESTATGE DE VEGETACIÓ Estructura en que es disposa la vegetació de muntanya, quan les espècies vegetals s'organitzen en funció de l'altitud d'acord amb les condicions de pluviositat, temperatura i insolació.

PLUJA ÀCIDA Precipitació líquida que porta, en dissolució, productes químics, sobretot compostos de sofre, procedents de la contaminació atmosfèrica. Aquesta precipitació té un efecte nociu sobre la vegetació, ja que pot arribar a matar les plantes de regions senceres.

PRATS D'ALTA MUNTANYA Formacions herbàcies, naturals, susceptibles de ser utilitzades com a pastures, que es donen a zones d'alta muntanya, als pisos superiors de vegetació.

VEGETACIÓ EUROSIBERIANA Vegetació de la regió eurosiberiana (regne floral holàrtic) que a Espanya s'estén per les regions de clima oceànic, amb abundants precipitacions. És una vegetació exuberant on predominen les espècies caducifòl·lies.

VEGETACIÓ MACARONÈSICA Vegetació pròpia dels arxipèlags atlàntics (Canàries, Açores, Madeira, Cabo Verde) amb característiques tropicals i

forta presència d'endemismes (drago, laurisilva...).

VEGETACIÓ MEDITERRÀNIA Vegetació de l'àrea mediterrània adaptada a aquest tipus de clima, que ocupa la major part del territori peninsular. La vegetació presenta fulles escleròfiles i perennifòl·lies, amb un equilibri ecològic molt fràgil.

VEGETACIÓ XERÒFILA Vegetació adaptada per suportar i viure en un medi escàs en aigua. Tenen un gran desenvolupament de les arrels, parts llenyoses abundants i fulles perennes i petites, envernissades per a evitar la transpiració. Un exemple seria l'alzina.

DEPURACIÓ D'AIGÜES Acció que es desenvolupa a una depuradora, que és una obra hidràulica que té com a finalitat el tractament de les aigües residuals dels habitants d'una zona per evitar que contaminin. Aquesta aigua, un cop tractada, pot ser aprofitada per a regadiu o altres usos.

RESERVA DE LA BIOSFERA Figura de conservació definida per la UNESCO que pretén armonitzar la preservació d'entorns naturals únics amb la presència humana i la obtenció de rendiments econòmics. Solen protegir-se ecosistemes terrestres, costaner, marítims, o una combinació dels mateixos. Menorca és una Reserva de la biosfera.

5. ACTIVITATS ECONÒMIQUES

ECONOMIA SUBMERGIDA Conjunt d'activitats econòmiques no reflectides a les estadístiques oficials atesa la seva naturalesa il·legal (per no estar registrades sent legals o per ser prohibides o delictives). Això fa que les dades publicades sobre activitats econòmiques no siguin del tot correctes.

POBLACIÓ ACTIVA Conjunt de persones de 16 anys o més que tenen ocupació remunerada en la producció de bens o serveis, o l'estan cercant de manera activa. Inclou ocupats i desocupats.

POBLACIÓ OCUPADA Conjunt de persones que tenen ocupació en treballs remunerats.

PRIVATITZACIÓ Procés pel qual una empresa de titularitat parcial o totalment pública passa a mans privades. Per exemple això va passar amb Telefónica, entre moltes altres a l'Estat espanyol.

SECTOR PRIMARI Activitats econòmiques relacionades amb l'explotació del medi natural, principalment l'agricultura, ramaderia, pesca i explotació forestal. Són activitats que produeixen bens que no són de transformació.

SECTOR PRIVAT Conjunt d'empreses d'un territori que són de propietat i titularitat privada i són gestionades per aquests, de forma individual o associada.

SECTOR PÚBLIC Conjunt d'empreses d'un territori que són de propietat i titularitat de les administracions públiques (Estat, comunitats autònomes, ajuntaments, etc.) o que, almenys, aquestes en tenen el control efectiu mitjançant la propietat de la major part del seu capital.

SECTOR SECUNDARI Activitats econòmiques basades la transformació de primeres matèries, fonts d'energia o productes intermedis. Correspon a les activitats industrials, extractives, energètiques i la construcció.

SECTOR TERCIARI Agrupa totes aquelles activitats que no produeixen béns materials de forma directa, conegudes genèricament com a serveis (transports, comunicacions, comerç, finances, administració, turisme, educació, sanitat, etc.).

TAXA D'ATUR Percentatge de població activa desocupada respecte del total de la població activa. Aquest indicador pot tenir diverses variants: per sexes, per trams d'edat, etc.

TAXA D'OCUPACIÓ Relació entre la població activa i la població total. Aquest indicador pot tenir diversos variants: per sexes, per trams d'edat, etc.

TREBALL A TEMPS PARCIAL Relació laboral de caràcter estable en la qual s'acorda un temps de treball per sota de la norma habitual. Exemples: treball per hores, a mitja jornada, etc.

CREIXEMENT SOSTENIBLE És la gestió responsable dels recursos naturals i la protecció de medi ambient, fet que permetrà satisfer les necessitats econòmiques del present sense comprometre la capacitat de les generacions futures de satisfer les seves pròpies necessitats. Es tracta d'aconseguir un creixement econòmic que no malmeti la capacitat de càrrega dels recursos que consumeix.

RECURS RENOVABLE Qualsevol element de la natura necessari per a la societat en la seva activitat econòmica que és inesgotable, és a dir, que permet la seva utilització de forma indefinida. Per exemple, el sol, el vent, etc.

RECURS NO RENOVABLE Qualsevol element de la natura necessari per a la societat en la seva activitat econòmica que es pot esgotar si s'utilitza per sobre de la seva capacitat de càrrega, ja que pot desaparèixer si se'n fa un ús excessiu. Per exemple, els hidrocarburs.

6.AGRICULTURA, RAMADERIA I PESCA

AGRICULTURA ALTERNATIVA (ECOLÒGICA O BIOLÒGICA) Tipus d'agricultura que pretén prescindir de tota classe d'adobs químics, herbicides i pesticides i intenta obtenir productes d'elevat valor nutritiu i evitar la contaminació dels sòls. Pretèn realitzar l'activitat agrària amb medis totalment naturals.

AGRICULTURA DE REGADIU Sistema d'agricultura intensiva que es caracteritza pel fet de que les seves terres cultivades reben, a més de l'aigua de les precipitacions unes quantitats suplementàries mitjançant l'acció de regar. Això possibilita el cultiu de plantes que en aquests medi, per les seves condicions climàtiques, no podrien sobreviure. **AGRICULTURA DE SECÀ** Sistema d'agricultura extensiva caracteritzat per uns cultius poc exigents en aigua i d'aquesta manera adaptats sense greus dificultats a medis poc plujosos, així com per unes tècniques de cultiu que treuen el màxim profit de la poca aigua existent a la terra.

AGROTURISME Activitats turístiques i d'oci realitzades en el medi rural (generalment restauració i allotjament) que complementen les rendes agràries de les explotacions. L'agroturisme implica el manteniment de l'activitat agrària de les finques. A Espanya s'està potenciant aquest tipus de turisme a través de l'arribada de fons europeus LEADER.

AIGÜES JURISDICCIONALS Aigües sobre les quals un estat exerceix la seva jurisdicció, que comprenen una franja fins a 12 milles de la costa.

AMITGERIA (MITGERIA) (*) Modalitat de parceria practicada a Menorca en la qual la producció es distribueix (amb algunes excepcions) per meitats entre el propietari i el parcer.

APARCERIA (PARCERIA) Contracte mixt pel qual el propietari de la terra cedeix l'usdefruit al parcer per al seu aprofitament. El parcer aporta el treball necessari i la producció es distribueix en la proporció prèviament establerta.

AQUÍCULTURA Conjunt d'activitats referents a la cura i cria d'animals i plantes aquàtiques (peixos, moluscs, crustacis, algues). Això es fa bé en el medi natural en el qual es troben o bé en instal·lacions adaptades per controlar les variables físiques o biològiques de l'aigua per tal d'optimitzar la producció.

CALADORS Lloc del mar on els pescadors calen les xarxes per mor de la seva riquesa pesquera. El potencial i qualitat dels caladors depèn de molts factors: clima aquàtic, salinitat, condicions del relleu marí, etc.

CONREUS TRANSGÈNICS Conreus realitzats amb llavors modificades genèticament en laboratori per fer-los més resistents a les plagues, a les condicions ambientals adverses, o per fer-los més atractius.

CONREUS MEDITERRANIS (*) Conreus típics de l'àrea mediterrània, amb predomini de la fruita, hortalissa en el regadiu i els cereals, vinya i olivera en el secà. **CONREUS SUBTROPICALS (*)** Conreus típics de

les àrees subtropicals, adaptats a les seves peculiaritats climàtiques. A Espanya es circumscriuen a algunes zones d'Andalusia oriental i Canàries.

INDÚSTRIA AGROALIMENTÀRIA Conjunt d'activitats que transformen, conserven o manipulen primeres matèries agràries per a produir béns de consum o intermedis per a l'alimentació humana o animal, o per a ser utilitzades en els processos industrials.

MONOCULTIU Sistema de cultiu que dedica totes les parcel·les d'una explotació agrària o totes les explotacions d'una regió a un únic cultiu.

PESCA LITORAL Pesca que es realitza a les àrees litorals amb embarcacions petites (menys 20 trb) de tripulació reduïda (fins a tres mariners) amb retorn diari al port (no pesquen més enfora de 60 milles). Comercialitzen peix fresc.

PISCIFACTORIA Instal·lació on es realitza la cura i cria d'espècies aquàtiques. Hi ha piscifactories dedicades a al cria d'alevins, mentres que d'altres estan especialitzades en l'engreix. Algunes fan les dues funcions.

POLICULTIU Explotació agrària o regió que es dedica al cultiu de diferents productes. La diversificació dificulta la mecanització.

POLÍTICA AGRÀRIA COMUNITÀRIA (PAC) Conjunt d'objectius, instruments i accions de la Unió Europea a favor del desenvolupament del sector agrari i de l'organització del mercat interior europeu en els seus productes. Té com a instrument fonamental els fons estructurals FEOGA.

RAMADERIA EXTENSIVA Ramaderia practicada pel sistema de pastura, amb un ramat no estabulat, obtenint una baixa productivitat.

RAMADERIA INTENSIVA Ramaderia practicada a través de l'estabulació, de la utilització de pinsos compostos i de l'establiment de granges que permeten obtenir una alta productivitat.

REPOBLACIÓ FORESTAL Sembrar d'espècies arbòries a llocs on el bosc havia desaparegut per diverses causes (incendis forestals, rompudes de terres, etc.). Actualment hom tendeix a repoblar amb espècies autoctones adaptades a l'ecosistema.

TRANSHUMÀNCIA Tipus de pastoreig estacional i itinerant que segueix el cicle natural de les pastures, la qual cosa implica canviar de regió, de vegades fins a tres cops l'any.

7.INDÚSTRIA

ENERGIES ALTERNATIVES Són les energies anomenades netes en tant que no produeixen residus contaminants (solar, eòlica, hidràulica, geotèrmica, etc.).

PARC TECNOLÒGIC Àrea industrial reservada per a la localització d'indústries d'alta tecnologia i per a la investigació de noves tecnologies. Es cerca una major integració entre ciència, tecnologia i indústria. Solen ser espais amb baixa densitat edificatòria i alta qualitat ambiental, amb bones infraestructures i bona dotació de serveis complementaris.

POL DE DESENVOLUPAMENT (*) Centre que compta amb un conjunt d'activitats integrades i dinàmiques que impulsen el seu creixement i poden arribar a difondre-lo al seu entorn. Típics dels plans de desenvolupament durant l'època franquista. **DESLOCALITZACIÓ INDUSTRIAL** Difusió de part de la indústria des d'espais tradicionals i centrals cap a espais perifèrics per reduir costos i ser més competitius.

RECONVERSIÓ INDUSTRIAL (*) Política a través de la qual es tracta d'estimular i de donar suport a processos d'adaptació ràpida de la indústria i els subsectors, o d'algun factor de producció, d'un determinat país a condicions tècniques o econòmiques sobtadament modificades.

REINDUSTRIALITZACIÓ Denominació aplicada a les zones on es pretén incentivar la instal·lació i ampliació d'empreses generadores d'ocupació estable, diversificar l'estructura productiva de l'àrea i fomentar el progrés tècnic. Les ZUR, aparegudes a l'any 1984, en són un exemple.

INDÚSTRIA PUNTERA Són els sectors industrials més dinàmics, els quals serveixen en cada període d'element dinamitzador per a la indústria d'un país o regió, i que solen ser els tecnològicament més moderns. Actualment aquests sectors són la microelectrònica, la telemàtica, l'automatització, els instruments de precisió, la biotecnologia, etc., els quals s'han implementat amb cert retard a l'Estat espanyol.

INDÚSTRIA MADURA Són aquells sectors industrials tradicionals que es veuen afectats per la reducció de la demanda, el descens de la competitivitat i per les exigències de la política comunitària per reduir la producció i suprimir subvencions per part de l'Estat. A les regions on predominen s'ha fet necessari un procés de reconversió i/o de reindustrialització. Per exemple a la Cornisa cantàbrica espanyola.

8.SECTOR TERCIARI

BALANÇA DE PAGAMENTS Registre dels comptes exteriors d'una economia que quantifica les transaccions realitzades durant un determinat període, entre els residents de l'economia considerada i la resta del món. És integrada per les transaccions de mercaderies i les invisibles (serveis i transferències de capital).

BALANÇA COMERCIAL Diferència entre el valor dels bens exportats per un estat i el valor dels bens que importa al llarg d'un temps determinat (per exemple, un any). La balança comercial forma part, i és bàsica, en al balança de pagaments. Espanya és clarament deficitària en aquest aspecte.

BALEARITZACIÓ Expressió que es refereix a una actuació urbanística descontrolada i de gran impacte paisatgístic, aplicada sobretot a les construccions turístiques. Neix del descontrol urbanístic de Mallorca i Eivissa durant els anys seixanta i primers setanta.

CADENA HOTELERA Establiments hotelers que pertanyen al mateix grup empresarial. **DIVISA (*)** Totalitat dels mitjans de pagament en moneda estrangera.

ESTACIONALITAT TURÍSTICA Propietat d'atracció que poseeix un espai sols durant una determinada època de l'any. Generalment són les condicions climàtiques les que determinen l'estacionalitat. Per tant, els turistes es concentren en una determinada època de l'any. Es pot combatre a partir de la creació d'una oferta alternativa al turisme dominant, ja que els seus efectes són nocius. Un exemple és el turisme de sol i platja predominant al litoral mediterrani espanyol i, sobretot, a les Illes Balears.

HINTERLAND (O INTERLAND) (ÀREA D'INFLUÈNCIA) Terme que defineix el territori confinant a una ciutat o a un centre comercial i de comunicacions important del què depèn econòmicament. És la seva zona d'influència. També es pot anomenar transpaís o rerepaís.

OCUPACIÓ EXTRAHOTELERA Ocupació que utilitza places no hoteleres (apartaments, xalets, cases llogades, campings, etc.). Bona part d'aquesta ocupació pot ser ocupació il·legal, com succeeix a les Balears.

OVERBOOKING Excés de reserves de places sobre les realment existents. Es refereix a les places hoteleres o de qualsevol mitjà de transport.

PRODUCTE INTERIOR BRUT (PIB) Suma de tots els béns i serveis produïts en un any en un estat o regió, sumant la part atribuïble als béns i serveis estrangers produïts a l'estat i deduïnt la part obtinguda en altres països per empreses nacionals.

RENDA PER CÀPITA Indicador que s'obté de dividir la renda nacional entre el nombre total d'habitants.

RESIDUS URBANS Residus generats per la vida i l'activitat a les ciutats. Tenen un tractament diferenciat en funció de si són líquids (aigües residuals, que precisen depuració) o sòlids (tractats en abocadors, incineradores, plantes de compostatge, etc.)

TOUROPERATOR Sistema d'organitzar el turisme, sobretot l'internacional, a càrrec d'agències especialitzades que actuen com a majoristes. Cobren als països d'origen, amb la qual cosa el turista paga amb la seva moneda. Inclouen estades, visites i el viatge, obtenint així preus avantatjosos.

TRANSPORTS DISCRECIONALS Aquell que no està sotmès a regularitat d'itineraris ni horaris prèviament determinats. **TRANSPORTS REGULARS** Aquell que s'efectua en un mitjà concret de forma regular sobre un trajecte definit, utilitzant una via determinada.

TURISME ALTERNATIU Turisme que cerca un producte alternatiu al típic de masses, normalment de sol i platja (cultural, ecològic, esportiu...).

TURISME DE MASSES És el que mobilitza un gran nombre de persones que tenen unes necessitats molt generals. Generalment és el denominat de "sol i platja" i s'inicià a finals dels anys 50. És el que ha predominat a la costa mediterrània espanyola.

9. POBLACIÓ

CENS Conjunt d'operacions que consisteixen en recopilar, resumir, valorar, analitzar i publicar les dades de caràcter demogràfic, cultural, econòmic i social de tots els habitants d'un país, referits a un moment donat.

A Espanya es realitzen cada 10 anys, amb revisions cada 5, en els anys acabats en 1.

CICLE DEMOGRÀFIC ANTIC Sistema demogràfic caracteritzat per una elevada mortalitat (sobretot a causa d'elevada mortalitat infantil i catastròfica; amb conseqüència, baixa esperança de vida), alta natalitat i

baix creixement natural anual. **CICLE DEMOGRÀFIC MODERN** Sistema demogràfic caracteritzat per una baixa natalitat (a causa de la planificació de naixements) i baixa mortalitat (pels avanços mèdics de lluita contra la malaltia).

En conseqüència, presenta baix creixement natural i alta esperança de vida.

CREIXEMENT REAL DE LA POBLACIÓ Variació dels efectius d'una població durant un període determinat. Es calcula mitjançant la diferència intercensal

o bé sumant el creixement vegetatiu i el saldo migratori.

EMIGRACIÓ INTERCONTINENTAL Migració entre continents (migració d'espanyols a Amèrica; d'africans cap a Europa...). A Espanya cal destacar la gran emigració sobretot

durant la 2 a meitat del segle XIX cap a Amèrica central i del sud.

MIGRACIÓ PENDULAR Desplaçament temporal d'una persona entre el seu lloc de residència i el seu lloc de treball. Solen produir-se dins les àrees metropolitanes,

entre la perifèria i el centre i viceversa, relacionades amb el procés de suburbanització i la millora dels mitjans de transport.

MORTALITAT CATASTRÒFICA (*) Situació de mortalitat molt elevada a causa de la incidència d'epidèmies, guerres i fams, típica del cicle demogràfic antic.

MORTALITAT INFANTIL Mortalitat dels fillets menors d'un any. Es mesura amb la taxa que relaciona les defuncions de fillets menors d'un any amb relació als nats vius durant l'any de referència, en tants per mil. Era molt alta durant el cicle demogràfic antic.

MOVIMENT MIGRATORI DE RETORN Migració que torna el migrant al seu lloc de partida. A Espanya, degut a la crisi industrial dels anys 70 es van produir molts d'aquests moviments, tant a l'interior com des de l'exterior.

PADRÓ Relació dels habitants d'un terme municipal amb expressió d'algunes de les seves característiques demogràfiques, econòmiques i socials. Les seves dades constitueixen una prova plena de la seva residència. A Espanya s'actualitza l'u de gener de cada any.

POBLACIÓ CONCENTRADA En un municipi, aglomeració de població en un territori que comprèn el cap legal del municipi, és a dir, de l'ajuntament. És quan la població viu, majoritàriament, en cases agrupades, formant nuclis urbans més o menys compactes. És el tipus de poblament majoritari al territori espanyol.

POBLACIÓ DISSEMINADA Població d'un municipi distinta de la població aglomerada en el cap del municipi. Inclou tant la població totalment dispersa com la de les aglomeracions secundàries. És quan la població viu en habitatges separats, sense formar nuclis urbans compactes. A Espanya es troba en algunes zones de muntanya, com en algunes zones dels Pirineus.

TAXA DE FECUNDITAT Relació entre els naixements vius d'un període (un any) i la població femenina en edat fèrtil (15-49 anys). Espanya presenta una de les taxes més baixes del món.

TAXA DE MASCULINITAT/FEMINITAT Relació entre els efectius masculins i els femenins d'una població (la definició de taxa de feminitat és la inversa).

TAXA D'ENVELLIMENT Percentatge de persones de més de 65 anys en relació al total de població.

10.URBANA/ORDENACIÓ DEL TERRITORI

ÀREA METROPOLITANA Conurbació on existeix una ciutat central amb un tamany determinat i gran complexitat funcional, que anomenem metròpoli. Abasta diversos municipis entre els quals existeixen importants relacions econòmiques i socials. **BARRAQUISME** Terme utilitzat per designar les formes més miserables de l'habitat urbà, sobretot als països subdesenvolupats. Conjunts de vivendes autoconstruïdes amb materials residuals i a espais marginals de la ciutat, poc aptes per a la urbanització planificada normal.

DIRECTRIUS D'ORDENACIÓ TERRITORIAL (DOT) Instrument per a la ordenació conjunta de la totalitat territorial de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears. La seva finalitat és aconseguir els objectius fixats a la Llei d'Ordenació Territorial de l'any 1987. Defineix els criteris als quals han d'ajustar-se les administracions en matèria territorial i estan basades en el desenvolupament sostenible.

CASC ANTIC (O HISTÒRIC O NUCLI ANTIC) Zona antiga de les ciutats històriques que conserva trets característics de l'època preindustrial (trama de carrers, edificis d'alt valor artístic, etc).

CONURBACIÓ Àrea edificada continua, densament poblada i edificada, formada per diversos municipis que a conseqüència del seu creixement urbanístic formen un continu urbà sense espais rurals entre ells. El factor de fusió sol ser un eix de tràfic, per exemple Màlaga i Marbella.

CBD (CENTRAL BUSINESS DISTRICT) Expressió anglesa que designa el nucli central comercial, de serveis i de negocis d'una ciutat. En aquestes zones la població resident ha anat desplaçant-se, i l'espai deixat ha estat ocupat per empreses.

NUCLIS DORMITORI Conglomerat urbà amb funció bàsicament residencial, els habitants del qual no realitzen en ella pràcticament cap activitat econòmica, sinó que es desplacen per al seu treball i per a les compres importants.

ORDENACIÓ URBANA (*) Ordenació que tracta d'assolir una distribució més adient de residència i activitats en l'espai urbà.

PERIFÈRIA/ÀREA SUBURBANA Zona que s'estén en torn de les grans ciutats que es caracteritza per la reorganització de nuclis rurals incorporats pel suburbi, presència de ciutats satèl·lits molt especialitzades (dormitori, industrials, etc), etc.

RURURBANITZACIÓ Procés consistent en la penetració en una àrea rural (pròxima a una gran ciutat) de la mentalitat, part de les activitats econòmiques i costums, etc. del medi urbà. En una àrea rural d'aquestes característiques té lloc un creixement de la població

i un substancial creixement de l'espai edificat com a resultat de la instal·lació d'emigrants, que en la seva majoria provenen de la ciutat propera, a la qual es desplacen diàriament per treballar.

PLANEJAMENT URBANÍSTIC Projecte d'organització total d'una ciutat sobre la base de principis donats per les ciències socials i l'arquitectura, al qual s'han d'ajustar estrictament el creixement i les edificacions.

POLÍGON RESIDENCIAL Unitat mínima de gestió i execució d'un projecte d'urbanització a través del qual el planejament es materialitza mitjançant un sistema d'actuació.

SEGONA RESIDÈNCIA Vivenda unifamiliar utilitzada una part de l'any; la seva utilització és estacional, periòdica o esporàdica i no constitueix residència habitual.

TRAMA URBANA Morfologia d'una ciutat. Conjunt dels seus components estructurals, carrers, avingudes i places que la formen i la connexió entre ells. **POLÍGON INDUSTRIAL** Lloc a les afores de la ciutat on es situa la indústria de forma planificada. Solen estar al costat de vies de transport importants, ja que la seva accessibilitat és important. **POLÍGON DE SERVEIS** Unitat urbanística constituïda per una superfície de terreny, delimitada amb finalitats d'ordenació urbana, on es planifica l'ubicació d'activitats comercials o de serveis. Solen estar al costat de vies de transport importants, ja que la seva accessibilitat és important, i solen disposar també d'amples zones d'aparcament.

XARXA RADIAL Xarxa de transports, les vies principals de la qual tendiesen a confluïr en un centre. És el cas de la xarxa de transport terrestre i aèria d'Espanya, amb centre a Madrid.

11.- EUROPA

EURO (*) Moneda única de la Unió Europea que entrà en vigor el 1 de gener de 1999. En la primera meitat del 2002 es va produir el canvi de les monedes nacionals pels euros i a partir del juliol d'aquell any les monedes nacionals van deixar de tenir valor. La unió monetària està controlada pel Banc Central Europeu.

TRACTAT DE MAASTRICHT (*) Tractat signat l'any 1992 anomenat Tractat de la Unió Europea, que preveia la unió monetària i econòmica dels països de la CEE. Preveia també actuacions en el camp polític, foment de la cohesió, cooperació judicial i policial. **UNIÓ EUROPEA** Sistema d'unio econòmica i política resultant de les signatures dels tractats d'Unió Econòmica i Monetària i d'Unió Política per part dels països de la CEE. Està formada per 27 estats membres.

UNIÓ MONETÀRIA Tractat signat a Maastricht el 7 de febrer de 1992 que significa la total llibertat de circulació de persones, béns, serveis i capitals a tota la CEE, la fixació de paritat entre les monedes nacionals i l'adopció de la moneda única (en un principi, l'ECU, substituït per l'Euro).

TRACTAT DE ROMA Tractats signats el 25-3-1957 que constitueixen la Comunitat Econòmica Europea i la Comunitat d'Energia Atòmica Europea (Eurotom). Els països fundadors foren Alemanya Federal, Bèlgica, Holanda, Luxemburg, Itàlia i França.

CONSELL D'EUROPA És el principal organisme de la Unió Europea, amb capacitat per decidir en relació als poders executiu i legislatiu. Es compon dels caps de govern o d'Estat dels països membres, els ministres d'afers exteriors i pel president de la Comissió Europea.

FONS DE COHESIÓ Creats per la UE l'any 1993, es tracta d'uns fons que pretenen ajudar a restablir un pressupost equilibrat pels països membres més pobres, necessari per a la seva entrada en l'euro (criteris de convergència). Aquests fons han permès el

finançament d'infraestructures, la realització de xarxes transeuropees de transport i projectes GENERALS

